

Előadás

FPI-napok keretében

2001. november

Pedagógusok értékelése

Tisztelt Kollégák, Hölgyeim és Uraim!

Most, hogy itt állok az Önök színe előtt azzal az ismert ténnyel, hogy előadást fogok tartani arról, amiről nem igazán fogok tudni. Mindnyájukban kell, hogy legyen egy- vagy akár több kép. Képek jelennek meg magáról a témáról, annak elvi és napi gondjairól, jó és rossz gyakorlatáról. Képeknek kell megjelennie az előadó személyéről és mindezt össze is kapcsolják, sőt az eddigi ismereteikre alapozva azonnal véleményt is alkotnak. Ha e gondolatokat ki is mondják máris értékelnek, minősítenek

Ha pl. így kezdeném az előadásomat, hogy;

- elmesélek Önöknek egy tanár-diák kapcsolatra épülő viccet,
- vagy egy politikait
- vagy egy nem szalonképes viccet

ismét más-más gondolatok, képek jelennének meg képzeletünkben. Maga az a tény, hogy a nagyon komolynak gondolt és a hivatalos szakmai programot, hogyan lehet ilyen előadással indítani;

- ez felháborító
- ez pimaszság
- miről beszél? – ki ez?
 - ennek elment az
- kár volt ide jönni
- én most felállok és elmegyek
- de vagány – ez igen
- mit fog ebből kihozni,
- stb.

ilyen és ehhez hasonló gondolatokkal kell megbirkózni ráadásul a vicc minőségi, a viccet mesélő színészi és azt befogadó képességein egyaránt múlik.

E bevezető eszmefuttatás után szeretném Önöket előre felkészíteni, hogy a pedagógusok értékelésének rendjéről, szervezeti kereteiről csak a gondolataimat szeretném Önökkel megosztani és éppen ezért az előadásom címét, **„Gondolataim az értékelésről”-re változtattam.**

Aki úgy gondolja, hogy, erre most nem kíváncsi az nyugodtan felállhat és kimehet. Az értékelés nem működik, vagy nem működhet másként, mint- hogy az értékeltnek és az értékelőnek kell hogy legyen közös gondolati alapja, egymás be és elfogadására.

Egy ilyen felszólításra, vagy akár annak hiányában is, értékelésünk – megfogalmazása **cselekvésbe megy-e át.** Vagyunk-e, és kell-e, annyira bátornak lenni, hogy mindig minden cselekedetünkben azonosuljunk saját véleményünkkel, értékeinkkel?

Először is ne szégyelljük, de gondoljuk újra, és fogalmazzuk is meg, mit is jelent számunkra az érték és az értékelés.

Mert hiszen sokfélék vagyunk, tehát sokféleképpen gondolkodunk az értékről, az értékelésről vagy az ítéletről és ítékezésről.

Az érték számomra nem más, mint a;

„Valaminek a tulajdonsága, amely a társadalom és az egyén számára való fontosságát fejezi ki. (Magyar Laorusse 756.o)”

- van; –emberi, művészeti érték (szubjektív érték)
- közgazdasági érték (árú – munka értéke)
 - pénz értéke (viszonyítási érték)
 - fogalom értéke (gondolatiság értéke)
 - stb. értékek (pl. pedagógiai értékek)

Az értékek különbözősége, a tulajdonságok és a személy számára fontos társadalmi elvárásokhoz való alkalmazkodást is jelenti;

Néhány idézet, gondolat az értékről:

Várad meg hogy
maga a csele-
tet

– „Minden érték viszonylagos!” – Jobb a fiatal cserebogárnak, mint a vén paradicsommadárnak.

(Mark Twain)

– „Minden pozitív értéknek megvan az ára, és sose láthatsz olyan igazán nagy valamit, amely ugyanakkor bizonyos tekintetben szörnyű ne volna.

Einstein géniusza Hirosimához vezet.” (P. Picasso)

– ’A dolgok világának értékesedésével egyenes arányban nő az emberek világának elértéktelenedése. „(K. Marx)

• Vételezés

És most én, ezeket a gondolkodókat egy értékrend különbözőségének bizonyítására hoztam össze, holott az egymáshoz való értékelésében nagyon is különbözőek.

Az Önök gondolatát, értékítéletét, e bölcseségek kapcsán, maga a bölcsélet vagy ~~az~~ a bölcselkedő személye is irányítja.

Az értékelés fogalmának tisztázása kapcsán megnézhetnénk, hogy az itt ülő hallgatóságnak milyen azonos, és ugyanakkor mégis eltérő a véleménye. Ha az előzőekben felvázolt – az értékről alkotott gondolatokat elfogadják, akkor;

Az értékelés...

nem lehet más, mint amikor az egyén a környezeti összefüggésekben az értéket:

megállapítja, felbecsüli, valamilyen értékűnek tekinti; elismeri, megbecsüli, elbírálja, kiértékeli, minősíti, méltatja, és ítéletet mond.

Néhány idézet, gondolat az értékelésről;

- Ha másokról ítéletet mondunk, legtöbbször saját adottságainkat ítéljük meg bennük." (Sainte-Beuve)
- „..... az embertársaink cselekedeteit rendszerint ama öröm vagy fájdalom alapján ítéljük meg, amelyet nekünk okoznak.” (France)
- Ítélet csak a tett fölött lehet” (C.F. Meyer)

Az érték megállapítása = az értékeléssel / ? az ítélettel
 ↓
 (ez maga egy tett)

Ha azt a különbséget amely ember és ember között fennáll, és azt egy adott társadalmi kapcsolatrendszerben helyezük el, akkor meg kell állapítani, hogy minden érték mérhetősége nagyban függ az emberi szubjektumtól, hamis, és nem biztos, hogy valós értékelésnek ad teret.

Az értékelés maga, egyben egy cselekedet, amely tehát tett, amelyről ítéletet mondunk.

Információk és adatok az értékeléshez:

1. Elengedhetetlen az információt tudatosan;

- gyűjteni ☐ feldolgozni
- elemezni ☐ értékelni

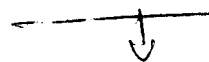
2. Adatok; a számszerű információk csoportja.

puha információk - döntés és cáfolat azonos adatokon

kemény információk – az adatok nagy része nem mennyiségi, hanem **minőségi ismérveket** takar ellentétben a természettudományokban.

A nevelés-oktatás (fejlesztés) hatékonyságának mérése ☐ adatokon alapszik.

A nevelés-oktatás (fejlesztés) ideológiai és érzelmi ☐ érveléseken alapszik.

Információgyűjtés és – elemzés

Kérjük jelölje 1-től 12-ig terjedő rangsorolással osztályzatokkal, hogy mennyire tartja fontosnak a következőket a jó tantestületi légkör kialakulásához

1 – nagyon fontos	12 – a legkevésbé fontos
a konfliktusok sikeres kezelése	
egymás segítése	
hasonló értékrend	
hasonló szakmai elképzelések, törekvések	
iskolán kívüli közös programok	
jó emberi kapcsolatok	
jó szakmai együttműködés	
megfelelő kapcsolat a vezető és a beosztottak között	
rendszeres szakmai beszélgetések	
szakmai rivalizálás	
szülőkkel való jó kapcsolat	
igazgatónak való megfelelés	

Amitől mit értek el

1

Az értékelést minek alapján végezzük?

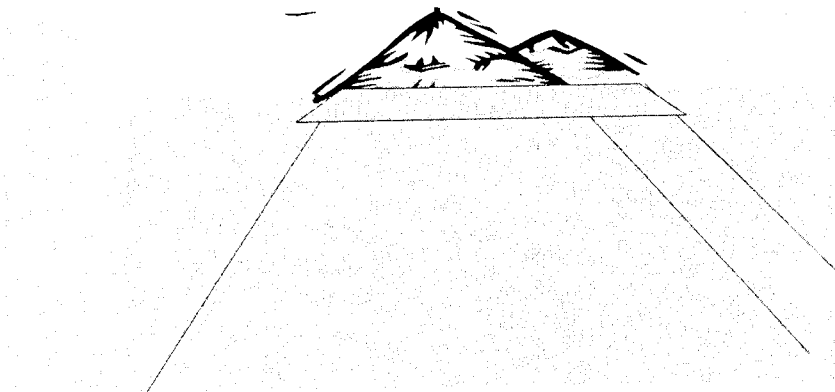
- a végtermék alapján?
- a követelmények alapján?
- a hatékonyság alapján?
- a hozzáadott érték alapján? – ami ma még nem mérhető
- az Európai Unió csatlakozás értékei alapján?
- a minőségbiztosítás szabályozottsága alapján?
- a pedagógiai mérések adatai alapján?

Az értékeléssel kinek vagy minek akarunk megfelelni?

- a szülőknek? – külön-külön vagy általánosságban,
- a fenntartónak? – lehetőleg ne okozzal számára problémákat,
- a Pedagógiai Program céljainak?, a leírt szó, vagy annak értelmezése
- a társadalmi elvárásoknak – mik is ezek, számunkra vannak?
- önmagunk értékeinek? – külön-külön? vagy testületileg
 - különbözőségeink vagy azonosságaink alapján?

- ki-kit értékel, és kinek van ebben kompetenciája?

A tények, a vélemények és a hitek gyakran keverednek.

A tények a vélemények és a hitek gyakran keverednek

Az értékelésnek két elválaszthatatlan eleme van:

1. Pedagógiai értékelés
2. Az oktatás minősége és a pedagógus munkájának értékelése

Pedagógiai értékelésről:

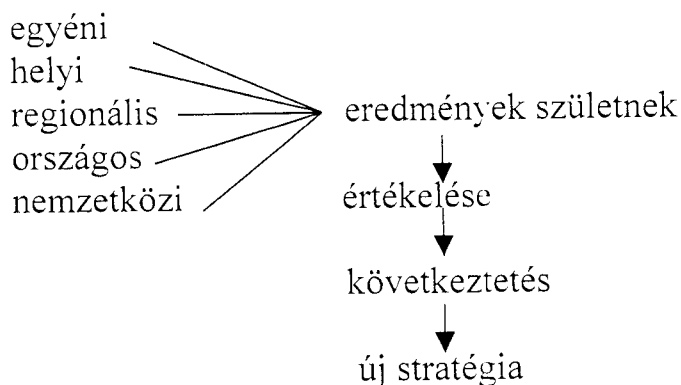
- az értékelés szerepe és módszerei egymással kölcsönhatásban állnak
- az értékelés hét szintje (Little, 1990)
 - a tanuló
 - a tanuló és a család
 - a tanuló és a tanár
 - társadalmi, politikai és gazdasági csoportok
 - az ország társadalma
 - regionális (helyi) társadalmi igények
 - nemzetközi összehasonlításban értelmezett értékelés

Az egyes szinteknek önállósága és sajátos érvényessége van.
Az alacsonyabb szintűeket figyelembe kell venni a magasabb értékelésben.

Mérések: → - a teljesítmény minél pontosabb fel/megmérése
 ↓ ↘ - a teljesítmény mérhetőségének komplexitásából indul ki
 ↘ - megfigyelésre, kikérdezésre, életanalízisre alapozódik

Nemzetközi mérésközpontok □ magyarországi mérésközpontok kapcsolata

- olvasás – szövegértés
- matematikai
- természettudományi
- számítástechnika területén

**Az oktatás minősége pedagógus munkájának értékelése.
Az értékelés célját tekintve egymás nélkül nem minősíthetők.**

A pedagógus értékelése, minősítése elválaszthatatlan a pedagógiai értékeléstől.

A pedagógiai eredményesség mutatói!?

Büszkeségek forrása =

- felszínes külsőségek – kik látogatnak van e TV
- iskolai és egyéni kitüntetések /adják és nem kiérdemlik/
- helyi, országos, nemzetközi versenyeredmények
- iskolai ünnepek – nyilvánosság mértékétől
- központi mérésekben kedvező eredmény
- továbbtanulók aránya közép v. felsőoktatásban
- osztályok közötti összehasonlításban
- a tanulók egymáshoz történő összehasonlításában

szélső értékek

ÉN TANÁR BÜSZKE VAGYOK –E ARRA AKIKET TANÍTOK?

ÉN DIÁK BÜSZKE VAGYOK-E AZOKRA AKIK TANÍTANI?

A pedagógus gyenge szakmai teljesítményének megragadása

- a gyermekek gyenge teljesítménye alapján,
- a gyermekösszetétel $\longleftrightarrow$ tanárok összetétele alapján,
- a tanulók $\longleftrightarrow$ tanárok kapcsolatai alapján,
- a követelmények erőssége alapján,
- a továbbtanulók alacsony aránya alapján,
- külsőségek alapján (rendőrök revizorok) rossz hírek alapján
- a tanulók gyenge teljesítménye alapján
- **az elvárások nem teljesülése okán;**

A pedagógus szakmai eredményessége, olyan sokdimenziós minőségi kategória, amelyet nem lehet leszűkíteni egy mégoly fontos részelemre.

a gyermek előmenetel ténye önmagában nem minősít!
a hozzáadott érték önmagában nem minősíthet!
a szocializáció sikere önmagában nem minősíthet!

Dilemmák, hogy kit értékeljünk? :

- a versenystálló idomárát ?.
- a tantárgy iránti fogékonyság kifejlesztésében élenjárót?
 - a minden tanulóra hatót?
 - a kevesekre, de azokra nagy hatással lévő?
- a csak egy területhez értőket?
- a több területhez értőket?
- a mindenhez értőket?
- a kiemelkedőket?
- az átlagosokat?
- a gyengéket?
- a hiteles, vagy hiteltelen személyiségűeket?
- a hivatkozók?
- a sürgölődőt?
- a szerényt?
- az ál szerényt?
- a látszatra törekvőket?
- a didaktikailag alaposan felkészültet?
- stb.

Az értékelő alkalmassága vagy elfogadottsága az értékelt részéről?

Az iskolavezető legnagyobb döntési helyzetben akkor van, amikor új pedagógus kollégát alkalmaz.

Az iskolában ez az első, és ugyanakkor talán a legfontosabb a későbbiek során történő értékeléskor is meghatározó, fontos döntés. A döntést sok tényező befolyásolja:

- a választás tudatos vagy kényszerű volta?
- a választás béralku, vagy uniformizált szabott keretek között történik?
- van-e időnk kiválasztani és kivárni a legjobbat?
- van-e kiből és van-e elegendő jelentkező a választáshoz?
- stb.

Angolszász pedagógus értékelési segédlet (Fólia!!!!)
Pedagógus felvétel szóbeli interjújának értékelő táblázata

Tulajdonság	Kiváló	Jó	Átlagos	Közepes
Háttérinformációk:				
Végzettség				
Munkahely				
Testi adottságok:				
Egészségi állapot				
Megjelenés				
Viselkedéskultúra				
Aktivitási fok				
Intelligencia:				
Ítéletalkotás				
Tapintat				
Vitakészség				
Különleges képességek és készségek:				
Kommunikációs képesség				
Számolási képesség				
Ügyintézési képesség				
Személyiségbeli adottságok:				
Kezdeményezőkézség				
Szociabilitás				
Érzelmi stabilitás				
Motiváltság				

(in: *Management Training for Headteachers*. Personnel Management. Unit 2.in: Scottish Educational Department, 1990. belső kiadvány)

Az értékelés jelenleg legmagasabb szintje a minősítés, mert a tanári munka értékelését, a folyamat rendszerében, előre megtervezett módon végzi.

A minősítés célja csak akkor jó és hatékony, ha;

- a pedagógiai tevékenységet végző személy egyéni célkitűzései, összhangba kerülnek az iskola célkitűzéseivel.

- ha közös akaratból, az azonos célok alapján történik,
- ha egyszerre szolgál fejlesztőleg az értékelőre és az értékeltre egyaránt,
- mindig hiteles tényeken és adatokon, elemzéseken alapuljon, és új célokat és feladatokat legyen képes kijelölni,

A pedagógus minősítésének előírója maga a törvény.

A pedagógus minősítésének gátja is maga a törvény

- mert nincsen meg a többlethonoráláshoz a pénzügyi keret,
- mert nincsenek meg a törvényi feltételek a honorárium csökkentésére vagy akár az elbocsátásra.

Feltételezem, hogy vannak akik most azt gondolják, de hát itt van a minőségi bérezés. Ami egy első kezdeti lépésnek jó szándékot tükröz, de hát ezek a gyermekek és ezek a felnőttek most vannak itt az iskola keretei között, és őket nem holnap, vagy jövőre, vagy évekkel később, hanem ma kell értékelnünk a cselekedeteik alapján.

A pedagógia és a pedagógusok társadalmi rangja, erkölcsi és anyagi megbecsülésének alacsony foka, valamint ennek következményeként a felsőoktatásban zajló kontraszelekció miatt - az ipari termelésben követelményként már működő - minőség fogalmától, és annak biztosításától, tehát a minőségbiztosítástól, még fényévnnyire van.

Így válik az érték ☐ értékelés ☐ ítéleten keresztül a minősítéshez eljutó rendszer, szakszerűtlenül kivitelezetté.

•
•
•
•
•
Vége
└──────────┘